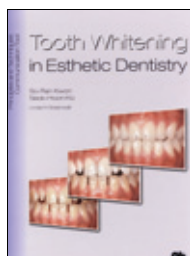

So-Ran Kwon, Seok-Hoon Ko og
Linda H. Greenwall:

Tooth whitening in esthetic dentistry

Tannbleking og estetisk, eller kosmetisk, tannbehandling blir stadig mer etterspurt. Markedet øker ved at mange aktører tilbyr tannbleking, samtidig som ulike blekeprodukter lettere blir tilgjengelig via Internett.

I tillegg bidrar mediene med at hvitere tenner er forbundet med ungdommelighet og helse. «Tooth whitening in esthetic dentistry» er i denne sammenheng et viktig bidrag til «blekelitteraturen» ved at det her gis en nærmest fullstendig oversikt over de ulike blekeprosedyrer fra internbleking til eksternbleking, hjemmebleking, «power-bleaching», mikroabrasjon og til og med gingival bleking. Det nevnes kort noe om mekanismene bak blekeprosessen, vedlikehold av blekede tenner, mulige bieffekter, samt til slutt en liten historisk oversikt om tannbleking. «Verket» består av to bind: «Principles and techniques» som naturligvis gjennomgår de ulike metoder, og «Commercial Tools» som er et billedatlas bestående av 17 ulike blekekasus med før- og etter-bilder ved bleking.

Detaljnivået i «Principles and techniques» er såpass godt at boken kan være en lærebok i temaet bleking, samtidig som det kan være et velfungerende oppslagsverk for tannleger som ønsker oppdatering. Interessant nok adresserer forfatterne også tannpleiere i forordet, da bleking i mange tilfeller også anses som tannpleierens naturlige arbeidsoppgaver. «Commercial tools» antyder klart at dette er ment for informasjons- og diskusjonsprosessen med pasienten i behandlingsplanleggingen og det vises emnente eksempler ved fotos på hva en kan oppnå med bleking.

Bøkene er i hovedsak skrevet av et koreansk ektepar som også har forskningserfaring. «Principles and techniques» skårer meget godt på dette ved at hvert kapittel har en fyldig referanse-

liste som muliggjør ytterligere fordypning. Tredjeforfatteren har kun skrevet det avsluttende kapittel med historisk materiale om tannbleking. Forfatterne har også fått en av seniorene innen tannbleking, Ronald Goldstein, til å skrive et overstrømmende forord.

Boken starter med et innledende kapittel om diagnose og behandlingsplanlegging. Det har kanskje et noe detaljrikt «flow-chart» som viser alle step og muligheter i blekeprosessen. Men kapittelet er viktig, da det presiserer betydningen av informasjon i forkant av all behandling, og at en ikke må glemme andre orale lidelser blant sterke ønsker om hvitere tenner. Det er bra at det her også presiseres at bleking kan være et viktig aspekt og kanskje en første vurdering ved annen estetisk tannbehandling som laminater og andre keramer. Dette kapitlet legger også stor vekt på fargebestemmelse før bleking og viser utallige metoder for dette, noe som antyder at bleking vektlegges ulikt i forskjellige land. Kapitlet lister også noen kliniske forhold som er vel verdt å vurdere før bleking.

Bokens kapitler tar systematisk for seg de aller fleste blekemetoder som avital bleking, hjemmebleking, «power bleaching», micro-abrasjon, gingival bleking, bleking ved estetisk tannbehandling, bieffekter, vedlikehold av blekeresultatet samt til slutt et for så vidt interessant kapittel om blekingens historie. Dette siste viser at hvitere tenner i meget lang tid har interessert pasienter. Kapitlet om gingival bleking er meget kortfattet og har bare tre «asiatiske» referanser, noe som sier litt om utbredelse i Europa.

Alle blekeprosessene i kapitlene er meget detaljrikt beskrevet gjennom tekst, bilder og skisser, noe som gjør at enhver burde kunne tilegne seg metodene enkelt. Kapitlene inneholder alle også en velbalansert punktvis liste over fordeler og ulemper. Disse bøkene, spesielt «Principles and techniques», viser sin styrke ved en sunn skepsis og en viss vitenskapelig tilnærming til blekekonseptet. I kapitlet om hjemmebleking gis det en kort forklaring om grunnlaget for blekingen. Det

innrømmes at ikke alt er kjent, men riktig påpekes det at det dannes oksygen- og hydroxyl-radikaler som blant annet bryter ned store fargede molekyler til mindre ikke fargede og også løselige molekyler for transport ut av tann. Dette forutsetter nødvendigheten av at emaljen blir penetrabel for aktive blekestoffer, noe blant annet karbamid hjelper med. I kapitlet om bieffekter kan en derfor på elektronmikroskopiske bilder med god vilje se at bleket emalje er noe mer porøs, noe som igjen vil være en av grunnene for økt sensibilitet. Men det spørs om dette er verre enn resultat av annen aktivitet som inntak av sur mat og drikke. Kapitlet om bivirkninger konkluderer derfor også riktig nok med at det er lite bieffekter, bortsett fra økt sensitivitet, og at ved «kontorbleking» har en best kontroll med dosen av peroksid.

I kapitlet om «Power Bleaching» kommenteres også bruk av ulike lyskilder for å øke blekeeffekten. Det er prisverdig at forfatterne her poengterer at de underliggende mekanismer for lysaktivering av blekestoffer fremdeles er utilstrekkelig dokumentert. I prinsippet kan «lysaktivering» skje ved to mekanismer, enten ved en tilsatt fotokatalysator som øker dannelsen av frie radikaler fra hydrogenperoksid, eller ved en temperaturheving som også øker dannelsen av frie radikaler. Så langt er det ikke fremlagt dokumentasjon for at blekemidlene er tilsatt en katalysator samtidig som midlene bleker vel så bra uten bruk av lys. For å få en økt radikaldannelse må temperaturen også økes med minst 10°C, noe som er svært betenkelig for pulpa. Forfatterne sier derfor rett nok at bruk av lys bør vurderes meget nøye. Ved avital bleking er det bra at det presiseres det viktige i at rotfyllingsmaterialet forsegles før innlegg av blekemiddelet. Det påpekes også farer som rotresorpsjoner, spesielt når blekemiddelet varmes.

Som sagt, bleking av tenner blir mer aktuelt, og disse bøkene inneholder mange gode illustrasjoner og forklaringer som er viktige i informasjonsprosessen og behandlingsplanleggingen.

gen. I tillegg trekkes frem de viktigste aspekter ved bleking som en må være klar over ved blekebehandlinger.

Morten Rykke

London: Quintessence Publishing Co. Ltd.; 2009. ISBN-978-1-85097-177-1
Principles and Techniques: 164 sider, over 400 illustrasjoner.
Communication Tool: 39 sider, 21 illustrasjoner

Leif Tronstad:

Clinical endodontics – a textbook

Tronstads lærebok i endodonti foreligger nå i 3. utgave. Boken er i første rekke beregnet som innføringsbok for studenter, men kan med stort utbytte nyttes av allmennpraktikere som repetisjonskilde.

Første utgave av boken kom ut i 1991 (anmeldt i Tidende nr. 8, 1992) og andre utgaven er fra 2003 (anmeldt i Tidende nr. 12, 2003). Boken er lett gjenkjennelig med tittel og forsidepreg som før. Den nye utgaven synes noe tykkere enn tidligere, men sideantallet er stort sett uendret. At boken synes større skyldes bedre papirkvalitet.

Den nye utgaven har beholdt kapitelinndeling som før, med i alt 17 kapitler. Boken begynner med en oversikt over endodontisk biologi. Videre gis en detaljert beskrivelse av etiologi og patogenese, undersøkelse og diagnostiske teknikker og behandling. Akuttbehandling og resorpsjoner er omtalt i egne kapitler. En god introduksjon til viktige emner som endodontisk instrumentarium, materialer og teknikker følger. Som i de tidligere utgavene, er et kapittel om tannmorfologi plassert nesten midt i boken. Dette er kommentert av tidligere anmeldere som en noe uventet plassering av dette emnet. Etter å ha lest alle utgavene har jeg nå vennet meg til denne oppbyggingen av boken. Endodontiske komplikasjoner håndteres godt i eget kapittel. Derimot er kapittelet som omhandler revisjon og indikasjoner for revisjon noe kort og lite utfyllende. Boken avsluttes med kapitler om bleking, restaurering av endodontisk

behandlede tenner og prognose for endodontisk behandling.

Alle kapitler er som før, med unntak av kapittel 11 som omhandler endodontiske teknikker. Her er det kommet til et oppdatert avsnitt om obturering med adhesivteknikk. Avslutningen av kapittel 11 hadde før et avsnitt om biologisk obtureringsteknikk. Dette avsnittet har i den siste utgaven endret navn til regenerativ endodonti, ellers er innhold uendret.

I kapittel 5 vedrørende vitalbehandling, savnes oppdatert informasjon om MTA som alternativt sårdekkingsmiddel ved pulpaoverkapping og pulpotomi. Avsnittet om behandling av umodne avitale tenner (kapittel 6) angir ingen alternativer til apeksifisering enn bruk av kalsiumhydroksid. Kapittelet om bleking tar for seg både intern og ekstern bleking. Natriumperborat anbefales fremdeles som viktig blekemiddel til intern bleking, selv om dette ikke lenger er å få kjøpt til klinisk bruk i Norge. Men boken har målgrupper langt utover våre landegrenser.

Siste utgaven av boken er fortsatt uten referanser i vanlig forstand, men hvert kapittel avsluttes med henvisning til relevant litteratur. Selv savner jeg mer aktiv bruk av referanser gjennom boken, men for den mer urutinerte leser er denne bokens håndtering av litteratur mindre forstyrrende.

Boken er godt illustrert med mange figurer som kjennes igjen fra tidligere utgaver. Selv om faget endodonti preges av mange fargeløse røntgenbilder, forventes mer bruk av farger på kliniske fotografier og histologiske bilder i en bokutgave i 2009. Kanskje et poeng å gjøre boken prismessig rimelig med å gjenta bilder og illustrasjoner kun i sort/hvitt?

På tross av noen innvendinger kan boken absolutt anbefales, både for studenter og kollegaer som vil ha en kilde for oppfrisking og repetisjon. Men har du forrige utgave av boken, er det lite nytt å hente i 3. utgaven.

Asgeir Bårdsen

Stuttgart: Thieme forlag, 2009. 261 sider, 312 figurer og 8 tabeller.
ISBN978-3-13-768103-8

Irfan Ahmad:

Ethetic clinical case studies – Dilemmas and solutions

Boken presenterer 7 ulike kliniske kasus med estetiske problemstillinger, og den fungerer derfor mer som et lite oppslagsverk. Forfatteren sier selv at

boken fokuserer mye på klinisk utførelse, og at dette skal baseres på vitenskap, mye erfaring og ikke minst en god porsjon selvkritikk. Det sies at det perfekte ikke er et mål, men at «perfeksjon er en reise» da det som regel vil være rom for ytterligere forbedringer.

Boken starter også med et meget kortfattet kapittel om «evidence-based» eller vitenskapelig basert behandlingsplanlegging. Det presiseres her at behandlingen må være en rimelig balansert vurdering av pasientens ønsker, det vitenskapelig prøvde, de kliniske muligheter og også klinikerens ferdigheter. Riktignok sies det at enhver behandlingsbeslutning eller behandlingsplan vil være unik og forfatteren viser for øvrig respekt for at det ikke er bare én eneste løsning. Noen av dette kapittelets fundamentale spørsmål om etikk, hva pasienten selv ønsker, hva er best for pasienten og hva har vi vitenskapelig belegg for, må derfor bringes med i de senere syv kapitler med presentasjon av syv ulike kasus.

Kapitlene med kaspresentasjonene har alle den samme struktur, hvor det blant annet gis en fyldig pre- og postoperativ status med mange bilder og beskrivelse av hva som er gjort eller er hendt tidligere. Så presenteres i de fleste tilfeller de ulike behandlingsmulighetene en har samt en diskusjon over kliniske muligheter, pasientens ønsker og hva vi vet vitenskapelig om aktuelle metoder. Den valgte behandling (omforent) beskrives så, og kapitlet avrundes med en diskusjon og avsluttende kommentarer.

Avsnittene med pre- og postoperative beskrivelser er gode med mange fine fotos. Likeså er avsnittene med presentasjon av de ulike behandlingsplaner gode med illustrasjoner. Presentasjon av den aktuelle behandling